

Гендер

Гендер, **ґендер** (англ. gender — стать, від лат. genus — рід) — соціальні ознаки, які приписують жінкам і чоловікам; пов'язані з **фемінністю** та **маскулінністю** **соціальні ролі**, яких у певному суспільстві очікують від жінок і чоловіків. *Стать* найчастіше пов'язують із генітальною будовою, репродуктивною системою, хромосомним набором, тобто з біологічними ознаками. Натомість гендер — не біологічна, а соціокультурна категорія: **індивід** не отримує гендер автоматично від народження, а набуває у процесі включення в суспільне життя.

Зміст	[сховати]
1	Історична довідка
2	Характеристика
3	Ознаки гендеру
4	Додатково
5	Література
6	Автор ВУЕ
7	Важливо!

Історична довідка

Поняття «гендер» з'явилося у 1960-х. Існує дві найпоширеніші версії походження цього терміна. За однією з версій, дослідник Джон Мані (1921–2006; США) використав його 1955 у «Британському журналі з медичної сексології» («British Journal of Medical Sexology»). Інша версія приписує авторство терміна психоаналітику Роберту Столлеру (1924–1991; США), який 1968 ужив це слово у назві своєї статті «Стать і гендер: про розвиток маскулінності та фемінності» («Sex and Gender: on the Development of Masculinity and Femininity»). Зі сфери медицини поняття «гендер» поступово перейшло в гуманітарні та суспільні науки, стало активно вживаним у 1970–1980-і.

Характеристика

Поняття «гендер» тісно пов'язане зі соціальними уявленнями про те, що означає бути чоловіком або жінкою (маскулінність та фемінність), які відображають гендерну **ідентичність**. Зокрема, маскулінність у системі патріархатних **гендерних відносин** пов'язують із силою, владою, мужністю, витривалістю, агресією, неемоційністю, орієнтацію на успіх. Натомість фемінність — протилежні до маскулінності риси: емоційність, чуйність, слабкість, залежність тощо.

Ознаки гендеру

Поняття «гендер» має множинний і ситуативний характер. Уявлення про те, що означає бути жінкою чи чоловіком, змінюється залежно від історичного і соціально-культурного контексту. Гендер — не просто описова ознака, це критика доволі вузького сценарію поведінки для жінок і чоловіків, який передбачений **гендерними стереотипами**. Дискурс про гендер тісно пов'язаний із дискурсом про гендерну нерівність як частину гендерної структури суспільства, а не тільки з уявленнями про відмінність між чоловіками й жінками. Разом із нерівністю йдеться про ієрархію, стратифікацію і **владу**, вбудовану в гендерні відносини. Гендерна теорія передбачає зміну соціальної реальності, мета якої — забезпечити гендерну рівність.

Додатково

Сучасні теорії гендерних відносин доводять, що соціальні відмінності між чоловіками та жінками недоцільно пояснювати тільки біологічними відмінностями, варто брати до уваги соціальні очікування.

Література

- Кімел М. С. Гендероване суспільство / Пер. з англ. С. Альошкіна. Київ : Сфера, 2003. 494 с.
- Гендер для медій / За ред. М. Маєрчик, О. Плахотнік, Г. Ярманової. 3-тє вид., випр. і допов. Київ : Критика, 2017. 224 с.
- Марценюк Т. Гендер для всіх. Виклик стереотипам. Київ : Основи, 2017. 256 с.
- Глосарій і тезаурус Європейського інституту з гендерної рівності / Ред. кол.: М. Бабак, О. Давліканова, М. Дмитрієва та ін. Київ : Вістка, 2021. 170 с. URL: <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/17580-20210419.pdf>
- Гендер в деталях. URL: <http://genderindetail.org.ua/>
- Електронна бібліотека // Українська асоціація дослідників жіночої історії. URL: <http://www.womenhistory.org.ua/index.php/elektronni-resursi/16-elektronna-biblioteka>
- Крона. URL: <http://www.krona.org.ua/nash.html>
- Повага: кампанія проти сексизму. URL: <http://povaha.org.ua>
- Gender Museum. Музей жіночої та гендерної історії. URL: <http://gender.at.ua>

Автор ВУЕ

Т. О. Марценюк

Покликання на цю статтю: Марценюк Т. О. Гендер // Велика українська енциклопедія. URL: <https://vue.gov.ua/Гендер> (дата звернення: 23.12.2022).